

Arcképcsarnok

Emlékezés Nyári Anna tanítónőre

Június első vasárnapján a pedagógusokat ünnepeljük szerte az országban. Ebből az alkalomból nem felejtkezhetünk meg hajdani pedagógusainkról sem. Azokról, akik még köztünk élnek szerényen megbújva, s azokról is, akik már a temetőben nyugszanak. Valamennyien eleget tettek kötelességüknek: több nemzedék számára osztogatták tudásuk legjavát, és neveltek becsületes embereket.

Tárnok régi tanítói közül többen 40 évnél hosszabb ideig szolgáltak a községben. Halász (Hromada) József (1880–1926) 46 évig, Nyári Anna (1907–1947) 40 éven át és Viczing Tamás (1913–1955) 43 éven keresztül.

Közülük most Nyári Annára emlékezünk, aki idén május 26-án ünnepelte volna 113. születésnapját.

Megsárgult fénykép áll előttem, s róla gyönyörű fiatal leány tekint rám. Elegáns angol kosztümben, hatalmas karéjú kalapban, kesztyűben. Törékeny termet, komoly tekintet, finom vonású arc. A kép 1908-ban készült, amikor nagy reményekkel a szívében elindult út-

jára a néptanítói hivatás nehéz, de csodálatos útján.

1889. május 26-án született Székesfehérváron. Apja korán elhagyta a családot, és édesanyja (Schintl Emilia) egyedül kényszerült felnevelni két gyermekét. Ercsibe költözött velük, ahol a római katolikus plébánián házvezetőnő lett.

A szorgalmas és eszes Anna Sopronba került a legszentebb Megváltóról nevezett nővérek vezetése alatt álló tanítóképzőbe, ahol kitűnő minősítésű elemi népiskolai oklevelet szerzett 1907-ben. Kezembem tartom a mesterien megrajzolt betűkkel írott ereklyét, vigyázva, nehogy baja essék, hiszen ilyen ritkán találkozhat az ember. Külalakja elárulja, hogy mennyire igényesek voltak eleink, és mennyire törekedtek a szépre, különösen, ha értékről volt szó. Ez pedig annak számított a javából, hiszen abban az időben a tanítói oklevél megszerzése csak nagyon kevés gyereknek adatott meg. Szinte hihetetlen, hogy csaknem 100 évvel ezelőtt, milyen sokolda-

Nyári Anna 1908-ban

lúan képzett tanítókat bocsátottak ki az életbe.

A tantárgyak között szerepelt hit- és erkölcstan, neveléstan, oktatási módszertan, neveléstörténet és népiskolai szerveztan, magyar nyelv és irodalom, német nyelv, hazai és egyetemes történet, hazai alkotmánytan, földrajz, mennyiségtan, természetrajz és vegytan, természettan, háztartástan, rajz, szépírás, ének, zene, testgyakorlás, női kézimunka, próbatanítás. Szükség is volt a jól felkészített tanítókra, hiszen a legtöbb gyerek számára a népiskola volt a tudás utolsó vára.

A fiatal leány 18 évesen került Tárnokra, ahová édesanyját is magával hozta Ercsiből. Akkor a Marton utcai iskola egyik tanítói lakásában laktak. Édesanyja méltó segítőtársa volt, egészen 1940-ben bekövetkezett haláláig.

A pályakezdő tanítónő munkaszerződésében (díjlevél) meghatá-

A soproni tanítóképző végzős növendékei 1907-ben
(Nyári Anna a kép jobb oldalán, az első sorban látható)

rozták évi jövedelmét és munkaköri köteleességeit:

„1. Készpénz a község pénztárából: 640 korona

2. Államsegélyből: 140 korona

3. Kertmegváltás a községtől: 10 korona

4. Szabályszerű évtödös pótlék

5. Szabályszerű lakás természetben egy szoba, komfort. Összesen: 810 korona alapfizetés és a szabályszerű évtödös pótlék.

Köteleességei:

1. A reábizott osztály növendékeit vallás-erkölcsös és hazafias nevelésben nevelni és tanítani.

2. A három felső osztály leánynövendékeit heti 5 órán át, az igazgató tanító által megállapított időben minden további díjazási igény nélkül a női kézimunkában oktatni.

3. Köteles tanítványait úgy a mindennapi, valamint a vásár- és ünnepnapra istentiszteletre, továbbá a hivatalos körmenetekre (feltámadás, keresztjáró napok, búzaszentelés, szőlőmegáldás és úrnap személyesen elvezetni és ott reájok felügyelni.

4. A tanításból egynapi fölmentést okadatolt esetben az igazgató tanító, 2 napit az iskolaszék elnöke, hosszabb időt a királyi tanfelügyelő adja meg. Hasonló módon a községből távozását is tartozik bejelenteni. Egyebekben szigorúan kell alkalmazkodnia a 44,246/902 számú miniszteri utasításhoz.

Tárnok, 1907. év okt. 19-én

Halász József
isk. ig.

Pelczner Mihály
az iskolaszék elnöke”

A köteleességeket taglalo részből világosan kitűnik, hogy az itt töltött 40 év alatt munkája nem napi nyolc órára szolt, hanem folyamatos készenléti szolgálatból állt, amelynek sohasem volt kezdete és vége. Pályája során mindig az 1. és a 2. osztályosokkal foglalkozott, a munka nehezebbik fele neki jutott. Kezdetben nem volt ritka, hogy az összevont 1. és 2. év-

folyamban 70–80 gyerek tartozott hozzá, s azokat nemcsak lekötöni, fegyelmezni, de tanítani és nevelni is kellett. Elképzelhetetlennek tűnik a mai világban, hogyan tudta egy törekeny, fiatal nő mindezeket eredményesen teljesíteni. Csodálattal gondolunk rá és a hozzá hasonlókra. Ma ez így már nem megy! Gyökeresen megváltozott a világ körülöttünk és benne az emberek is. Egykor a tudás csaknem egyedüli közvetítői a pedagógusok voltak, ma már többféle forrásból szerezhet ismereteket az ifjú nemzedék. A pedagógusok szerepe leértékelődött, s az irántuk tanúsított határtalan tisztelet és megbecsülés is már a múlté.

Nyári Anna életének minden percét tanítványainak szentelhet-e, nem kötötték le családi gondok. Völegényét az I. világháborúban elvesztette, s ezután nem gondolt többé a férjhez menésre. Több száz tárnoki gyermeket tanított meg a betűvetésre, olvasásra és a vallásos, erkölcsös életre.

Mindenkinek segíteni próbált. Így esett meg az is, hogy 1929-ben Tárnokra került kollégájának, Romhányi Istvánnak 1934-ben hirtelen bekövetkezett halála után támogatta az özvegyet és fiát. (Fia, Gyula Tárnokról járt Budapestre gimnáziumba és egyetemre, nagy népszerűségnek örvendett, különösen a fiatalok körében. A községben György néven ismerték.) Jól jött a segítség, mert a család 1931-ben házépítésbe kezdett a Benta-parton, a jelenlegi Kölcsény utca végén álló, Úszogi Nagy Sándor által parcellázott telken. Az 5 szobás villa építését Nyári Anna segítségével sikerült befejezniük 1936-ban, aki szintén odaköltözött édesanyjával együtt. A Romhányi családdal való barátságából hamarosan rokonság lett, mert Gyula elsőszülöttjét, Györgyöt ő tartotta keresztvíz alá.

13 éven át élt a villában, ezért a tárnokiak Nyári-laknak, illetve

Nyáricskának nevezték el az épületet.

1948-ban a Romhányi család Budapestre költözött, és velük ment az 1947-ben nyugdíjba vonult tanítónő is. (Ezt követően a villában egy ideig albérlők laktak, majd lebontották. Már csak a 60 éven felüli korosztály emlékszik a házra és a tanító nénire.)

1947. aug. 26-án a Tárnok Községi Iskolaszék rendes gyűlésének egyik napirendi pontja Nyári Anna tanítói szolgálat alól való felmentése volt.

„Nyári Anna tanítónő 1907. szeptember óta, tehát 40 éven át, megszakítás nélkül, mindig példásan, magyar tanítóhoz méltóan nevelte, oktatta a reá bízott gyermekeket, az iskolát, faluját szerette, és becsületes munkát végzett annyira, hogy mindenkor, mint követendő példakép állhat a nevelői kar előtt. Méltán megérdemli, hogy 40 éves nevelői munkája után még hosszú ideig élvezze a megérdemelt pihenést.”

(Helyét Viczing Margit, Viczing Tamás igazgató leánya töltötte be, aki jeles tanítói és kántori oklevéllel rendelkezett.)

Nyugdíjba vonulása után még 32 esztendővel ajándékozta meg az élet. Azon kevesek közé tartozott, akik arany- (50.) vas- (60.) és gyémántoklevelet (65.) kaptak 1979. május 1-jén – mélyen vallásos lévén – a Bakáts téri templomból litániáról ment haza, amikor egy autó elütötte. Megműtötték, de nem tudták megmenteni. 90. születésnapján, máj. 26-án temették el Budapesten. Néptanító volt, a nemzet napszámosa.

Dr. Gergely Istvánné

(Az adatokat és dokumentumokat Nyári Anna keresztfia, Romhányi György bocsátotta rendelkezésemre, amit nagyon megköszönök.)